

VERS. 6. — BESTIAS AGRIC., q. d. : Ne ferre quidem illarum regiom nocebunt illi.

VERS. 7. — ET FILIO EJUS, nempa Evilmerodach. Et filio filii ejus, id est, nepoti, qui fuit (Laborosarchodus filius filia Nabuchodonosori. Vid. Martscham., p. 554, Vatablus). Belasar. TEMPUS, sub unctionis, in quo me uiciscer etiam de ipso Nabuchodonosor. ET IN SERVITUDES REDIGENT EAM, et subiungent sibi eam gentes fortes, et reges magni, Cyrus sollicit et Darius. (Vid. sup. 25, 14.)

VERS. 9. — ET SOMNIA VESTRA, hoc est, somniatores vestros qui exponunt vobis sua somnia (2).

quia, inquit Hieron., cum homina omnia traduntur que ipsi subiungunt. Aut significatur quod non solum regiones et oppida venient in potestatem ejus, in quibus habitant homines; verum etiam deserit et soliditudines, item montes et sylva, in quibus fera et volucres sua habeant receptacula. Vel est hyperbolicus sermo ad exprimendum velut immensam magnitudinem potestij ejus. (Esius.)

Dedi, id est, traxidi, non donavi, siue res aliena traditur furi aut tyranno. Nec enim Deus hic ius et titum dedit Nabuchodonosori invadendi Judeam, aliaque regna, cum ob hanc tyramnidem postea eum punierit et revertit. ut dixi, cap. 25, v. 42.

Per bestias, intelligit 4e labioribus nationes. Ita S. Hieron., Theodor., Raban., 2e, et potius, propriè accipe bestias, quis subjecta terra, homines et bestiae sunt subjecti. Ita S. Hieron., Raban., Hugo. Alludit ad Nabuchodonosorem, quasi leonem, cui omnes bestiae subdunt, q. d. nullus ergo magis vos, o homines, tali leoni vos subiecti, ni leonis ungues experiri velitis. Non enim viuitas, sed dignitas est servum esse potestis, ait S. Ambros. in c. 1, epist. 1, ad Timoth. (Corn. a Lap.)

(1) VERS. 8. — GENS AUTEM, etc. Loquitor promiscue de quibuslibet populis, ita tam et Iudeos acriter pungat, et ostendat eos esse inexcusabiles, nisi se sponte humiliant, quia ipsi certò temebant hoc non contingere fortunam, sed ex judicio Dei ob peccata sua. REGI BABYLONIS. Babylonis nomen erat illis odiosum; et obijecunt poterant: Quid nobis cum rege tam longinquio? illi tamen, inquit, parendum est. DONX COMPLEVERIT (tradere) EOS et in MANU IUS. Tabescunt sub fame, gladio, peste, et interea non effugient servitatem, etc. Hoc certè miserimum est. (Calvinus.)

(2) VERS. 10. — UT LONGE VOS FACIANT (vos patria expellant) et PERETATIS. Quādūm id certe nos volunt, procul dubio eveniet, si falsa eorum vaticinia sequimini. Hebreus: Ut longe faciam vos a patria, et peretatis. (Calmet.)

VERS. 11. — GENS QUAE SUBIECERIT CERVICEM SUAM SUB

CAPUT XXVIII.

1. Et factum est in anno illo, in principio regni Sedenice regis Juda, in anno quarto, in mense quinto, dixit ad me Hanania filius Azur propheta de Gabao in domo Domini, coram sacerdotibus et omni populo, dicens :

2. Hae dicit Dominus exercitum Deus Israel : Contrivi jugum regis Babylonis.

3. Adhuc duo anni dierum, et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domus Domini quae tulit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, et transiuit ea ea in loco isto, et quod transiuit a Babylonie.

4. Et Iechoniam filium Joakim regem Juda, et omnem transmigrationem Juda, qui ingressi sunt in Ba-

VERS. 12. — ET VIVITE, vivetis, id est, salva erunt vobis omnia. Hebreus (1).

VERS. 13. — Ut quid morientini (2), vel, committitis ut morientini.

VERS. 14. — Propheta sunt, sub. veri (3).

VERS. 22. — Eos. (Videtur Pagnius retulisse hoc affitum ad Judeos; ea vero quod bis sequitur ad vasa. Sed in Hebr. nulla est hic generis differentia, ita ut tria haec pronomina de vasis intelligi possint, et ita accipiunt plerique interpres. Visitare quippe etiam ad inanitam transfertur. Vid. Ps. 80, 15, et tam in bonum, ut hic, vid. 1 Esd. 4, 7, quam in malum. Vid. Genes. 21, 4.)

JUGO REGIS BABYLONIS, tranquillans in patria vitam agit. Nemo eorum, quos alloquitur Jeremias, sase sponte imperio Chaldaeorum subiecti, omnesque vi cepit Nabuchodonosor. Idemque profecto, Ammonites et Moabite sochi Chaldaei adversus Hebrews arma junxerunt; at sive deinde tempore, sive aliquam ex eis offensione tulli Nabuchodonosor, illud certò constat, habitos ab eo esse hostium loco, et bello sevisimo afflictos. (Calmet.)

(1) ET AD SEBUCIAN, etc. Alia est sectio, et ad aliud tempus pertinens, sed argumento conjuncta cum superiori, Grotius. Non placet. (Vide dicta ad v. 1, et 2, Anglic. Annot.)

(2) QUARE MORIENTI, etc., q. d. : Nisi recipitis viam quod vobis offerunt, percutiunt vobis est sponte. Ita nulli omitti quo Judeos lesteret: spem ante faciat, hic terrorum adhibet.

NON MISIROS, etc. Notandum hic est diabolum sepe falsi pretexere Dei nomen erroribus, etc. Et nulli putant se absoluti iri coram Deo, si obtundant similitudinem, et dicant se fuisse non malitia credulos, sed quia non ausi sunt curiosi inquirere. Docet ergo discernendos esse veros prophetas a falsis: quia nota? nempe, ut eos tantummodo amplectantur qui à Deo misi sunt, etc. (Calvinus.)

VASA DOMINI. Loquitor de vasis templi, que rex Babylonie cum Iechoniam asportaverat. Absoluti autem meliori et pretiosiora que sunt, reliquens alias usque ad tempus destructionis Ierusalem. (Munsterus.)

QUELE DATUR, cur dabitur, utrum destruetur, cum familiare servari possit, si vos sponte dedatatis?

(Maldonatus.)

(5) AD COLUMNAS, de columnis, vel quod attinet ad columnas, mare aeneum, et bases. Hec enim tria vasorum genera in templo relicta fuerant, cum Iachin Babylonem duxerat est. Quae postea Chaldei confrerunt, et ex earum immensi ponderis, una cum Seleucidis transulerunt Babylonem, 4 Reges 25, 15, 16. (Maldonatus.)

CHAPITRE XXVIII.

1. La même année, au commencement du règne de Sédécias, roi de Juda, au cinquième mois de la quarante année de son règne, Hanania fils d'Azur, prophète de Gabao, se dit dans la maison du Seigneur, en présence des prêtres et de tout le peuple:

2. Voici ce que dit le Seigneur des armées, le Dieu d'Israël : J'ai brisé le joug du roi de Babylone.

3. Il se passera encore deux ans, et après cela je ferai rapporter en ce lieu tous les vases de la maison du Seigneur que Nabuchodonosor, roi de Babylone, a emportés de ce lieu, et qu'il a transférés à Babylone;

4. Et Iechoniam filium Joakim regem Juda, et omnem transmigrationem Juda, qui ingressi sunt in Ba-

hylonem, ego convertam ad locum istum, ait Dominus: conteram enim jugum regis Babylonie.

5. Et dixit Jeremias propheta ad Hananiam prophetam, in oculis sacerdotum, et in oculis omnis populi, qui stabat in domo Domini;

6. Et ait Jeremias propheta: Amen, sic faciat Dominus: suscitet Dominus verba tua, que prophetaisti, ut referantur vasa in domum Domini, et omnes transmigratione de Babylone ad locum istum.

7. Verumtamen audi verbum hoc, quod ego loquerer in auribus tuis, et in auribus universi populi:

8. Prophete qui fuerunt ante me et ante te ab initio, et prophetaverunt super terras multas et super regna magna, a deo profici, et de affectione, et de fame.

9. Propheta qui vaticinatus est pacem: cum venerit verbum ejus, scitur propheta, quem misit Dominus in veritate.

10. Et tulit Hanania propheta catenam de collo Je-remiae prophete, et confregit eam.

11. Et ait Hanania in conspectu omnis populi, dicens: Haec dicit Dominus: Sic confringam jugum Nabuchodonosor regis Babylonis post duos annos diemur de collo omnium gentium.

12. Et abiit Jeremias propheta in viam suam. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, postquam confregit Hanania propheta catenam de collo Jere-miae prophete, dicens :

13. Vade, et dices Hanania: Haec dicit Dominus: Catena lignea contrivisti: et facies pro eis catenas ferreas.

14. Quia haec dicit Dominus exercitum, Deus Israël: Jugum feruum posui super collum cinctum genitum istarum, ut serviant Nabuchodonosor regi Babylonis, et servient ei: insuper et bestias terra dedici.

15. Et dixit Jeremias propheta ad Hananiam prophetam: Audi, Hanania: Non misit te Dominus, et tu confidere fecisti populum istum in mendacio.

16. Idcirco haec dicit Dominus: Ecce ego mittam te à facie terra: hoc anno morieris: adversum enim Dominum locutus es.

17. Et mortuus est Hanania propheta in anno illo, mense septimo.

TRANSLATIO EX HEBRAEO.

4. Et fuit in anno ipso, in principio regni Sideciyah regis Iehudah, anno quarto, mense quinto, dixit ad me Chananiyah (filius Azur propheta qui erat de Gibon), in domo Domini, in oculis sacerdotum et totius populi, dicendo: — 2. Sic dixit Dominus exercitum Deus Israel dicendo: Confregi jugum regis Babel. — 3. Cum adhuc duo fuerint anni dierum, redire faciam ad locum hunc omnia vasa domus Domini, que tollit Nebuchodonosor rex Babel de loco isto, et adduxit ea in Babel. — 4. Et Iechoniah filius Iehoiaquim regem Iehudah, et omnem transmigrationem Iehudah, qui ingressi sunt in Babel, ego redire faciam ad locum istum, ait Dominus: conteram enim jugum regis Babel. — 5. Et dixit Irmieah propheta ad Chananiyah prophetam in oculis sacerdotum, et in oculis totius populi, qui stabant in domo Domini. — 6. Et ait Irmieah propheta: Amen, sic faciat Dominus: suscitet Dominus verba tua, que prophetasti: ut redire faciat vasa domus Domini, et omnem transmigrationem de Babel ad locum istum. — 7. Verumtamen audi nunc verbum hoc, quod ego loquerer in auribus tuis, et in auribus universi populi; — 8. Prophete, qui fuerunt ante me et ante te à seculo, et prophetaverunt super terras multas, et regna magna de bello, et malo, et peste; — 9. Propheta, qui vaticinatus est de pace, cum venerit verbum prophete, scitur propheta, quem misit Dominus in veritate. — 10. Et tulit Chananiyah prophetam vectem de collo Irmieah prophete, et confregit eum. — 11. Et ait Chananiyah in oculis omnis po-

puli, dicendo : Sic dixit Dominus : Sic confringam jugum Nebuchadnes regis Babel infra duos annos dirum de collo omnium gentium. — 12. Et abiit Iermeiah propheta in viam suam. Et fuit verbum Domini ad Iermeiah, postquam confregit Chanania propheta vectem de collo Iermeiah prophetas, dicendo : — 13. Vade, et dic ad Chanania dicendo : Sic dixit Dominus : Vectes ligneos confregisti : et facies pro eis vectes ferreos. — 14. Quia sic dixit Dominus exercitum, Deus Israel : Jugum ferreum posui super collum cunctarum genitum istarum, ut serviant Nebuchadnes regi Babel, et quidem servient ei : insuper et bestias agri dedi ei. — 15. Et dixit Iermeiah propheta ad Chanania prophetam : Audi nunc, Chanania : non misit te Dominus, et fidere fecisti populum istum mendacio. — 16. Idcirco sic dixit Dominus : Ecce mitti te à facie terra : hoc anno morieris : quia verbum declinans locutus es contra Dominum. — 17. Et mortuus est Chanania propheta anno ipso, mense septimo.

COMMENTARIUM.

VERS. 4. — IN ANNO IPSO, id est, eo anno quo Jeremias gestare copit in collo jugum ligneum et lora jugalia, nimis anno primo Sedecciae, qui incidit in quartum annum hebdomadis *Hasemita*, id est, quiescive cessationis terre, Deut. 15, 1, et Levit. 2, 1. Anno quartu[m] hebdomadis copit regnare Sedecciae, regnanteque anni undecim, qua est septima hebdomada in qua tempus fuit destructione; nam anno undecimo Sedecciae fuit destructione templum, qui principium est hebdomadis septimae que dicitur annus remissionis : quod significat hanc terram sabbatizaturam sabbata Dei, ut prius minatus erat prophetam.

VERS. 2. — CONFREGI, etc., q. d., statui me brevi crepturum populum meum è manu Babyloniorum.

VERS. 3. — CEM ADHUC, etc., (ad verbum in adiuv duos annos dierum), id est, exacto biennio integro. Chaldeus paraph. : In fine diuorum annorum. *Annum dierum* vocat annum perfectum et suis diebus constanter.

VERS. 4. — REGEM, vel, regis. TRANSMISSIONEM, captivitatem, id est, omnes captivos.

VERS. 5. — ET DIXIT. Dixit autem.

VERS. 6. — ET AIT, dixit, inquit. AMEN, id est, si veritas. Jeremias neque huic assensu est, neque contradixit; nam et nondum revelatum erat hunc esse pseudoprophetam. SUSCITER, etc., stabiliter.

VERS. 7. — IN AURIBUS TUIS, ET IN AURIBUS (1), id est, id est, te audienter et universo populo.

VERS. 8. — A SECULO, vel, ab orbe condito. PROPHETARUM, ad verbum, et prophetabant; non copulat hoc loco, sed tantum convertit futurum in praeteritum, id est, predixerunt fore ut evenirent bella, afflictiones et pestes, nec semper accidit : quia Deus mutavit sententiam, quid penitentiam egisset. Eventus comprobat prophetam, q. d. : Duo sunt prophetarum genera : quidam adversa denuntiant; sed non semper accident, si homines mortuores. Alii praedicunt felicitate : quia nisi evenirent, prout dubio comprehenduntur pseudoprophe.

(1) Audi. Putant Hugo et Vatabl. Jeremiam initio dubitasse, an Hananius esset verus Dei propheta; idoque hic prestolari eius propheticus eventum. Melius S. Hieron., Theodor., Raban., censem Jeremiam sciuisse Hananius esse pseudoprophetam, quia sciebat ante 70 annos captivitatem non esse solvendam :

CAPUT XXIX.

4. Et haec sunt verba libri, quem misit Jeremias

VERS. 9. — PROPHETA (1), etc. At propheta qui victimabatur de pace, cum evenierit verbum prophetae, scicur propheta quid missus fuerit à Domino revera (2).

VERS. 15. — ET FACIES, vel, sed facies, aut facere te oportet.

VERS. 14. — JUGUM FERREUM, id est, gravem servitatem.

VERS. 15. — ET FIDERE, et tamen.

VERS. 16. — MITTO TE, etc., q. d., tollam te de medio. HOC ANNO, id est, intra unum annum. DISMISSIONIS, id est, alienum à veritate et absurdum (3).

falsum ergo esse quod dicebat Hananius, post biennium esse solvendam. Sed proprie[re] populum qui ei credebat, iubet Jeremias ut expectet et videat rei evenitum. (Corn. à Lap.)

(1) PROPHETA QUI VATICINATIS EST PACEM, CUM VERBUM EJUS, SCICUR PROPHETA, QUEM MISIT DOMINUS IN VERITATE. Hinc quidam coligunt quod prophete seu predicationes rerum prosperarum semper sunt absolute; de rebus autem adversis sepe communitorum, et cum conditione intelligenda, nisi resipescant. Sed hoc non est consequens. Nam supra cap. 18, v. 8, et seq., docet Scriptura utramque sententiam, tam de prosperis, quam de adversis retractari posse, sive enim ibi legitur : Repente loquar adversis temporibus, etc. Et mox : Si penitentiam erigeris illa à malo suo, agam et ego penitentiam super malo quod cogitavi. Item sic : Subito loquar de gente et regno, ut edificem et plantem illud. Et Deinde : Quod si faceris malum in oculis meis, penitentiam agam super bono quo locutus sum. Quae vide plenius ex loco explicata, illud hic patet, utramque retractari posse. Hoc autem est discernendum, quid ad terrorum mala pleniusque absolutè dicuntur, tametsi intelligatur conditio; bona autem, si non absolutè evenitura, non absolutè promittantur a veris prophetis, sed additur conditio, si penitentiam erigitis, aut aliquid simile, idque propterne te populi negligenter foretur, et noxiis securitate detur occasio.

(2) CATENAM ; jugum illud lignum.

DE COLLO OMNIVM GENTIVM, nominaturam supra, 32, 3. (Grotius.)

ABIT JEREMIAS... IN VIAM SUAM, patienter ferens injuriam sibi ab Hananius illatam. Nihil illi statim respondit, cum nihil sibi Dei Spiritus inspiraverit. At vix abundum Deus confessum docuit quid responderetum esset Hananius.

(3) MENSE SEPTIMO. Mensis septimus initium anni est iuxta orbem conditum, ut volum Hebrei : quam suppeditationem vulgo etiam nunc imitantur. Nam à primo martii sumitur initium quantum attinet ad suppeditationem festorum. (Clarius.)

CHAPITRE XXXIX.

1. Voici les paroles de la lettre que le prophète Jér-

propheta de Jerusalem ad reliquias seniorum transmigrationis, et ad sacerdotes, et ad prophetas, et ad omne populum, quem traduxerat Nabuchodonosor de Jerusalem in Babylonem :

2. Postquam egressus est Jechonias rex et domina, et eunuchi, et principes Iuda et Jerusalem, et faber et inclusor de Jerusalem :

3. In manu Elasa filii Saphan, et Gamaria filii Helcia, quo misit Sedeccias rex Iuda ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Babylonem, dicens :

4. Haec dicit Dominus exercitum, Deus Israel, omni transmigrationi, quam transtuli de Jerusalem in Babylonem :

5. Edificate domos, et habitate : et plantate hor-tos, et comedite fructum eorum.

6. Accipite uxores, et generete filios et filias : et date filii vestris uxores, et filias vestras date viris, et pariant filios et filias : et multiplicamini ibi, et nolite esse pauci numero :

7. Et querite pacem civitatis, ad quam transmigrare vos feci : et orate pro ead Domini, quia in pace illius erit vox probis.

8. Hoc enim dicit Dominus exercitum, Deus Israel : Non vos seducant prophetæ vestri, qui sunt in medio vestrum, et divini vestri : et ne attendatis ad somnia vestra, que vos somniatis :

9. Quia falsi ipsi prophetant vobis in nomine meo : et non misi eos, id est, dominus.

10. Quia hec dicit Dominus : Cum coepirint impleri in Babylonis septuaginta anni, visitabo vos : et suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum.

11. Ego enim scio cogitationes quas ego cogito super vos, ait dominus, cogitationes pacis, et non afflictionis, ut dem vobis finem et patientiam.

12. Et invocabitis me, et ibitis : et orabitis me, et ego exaudiens vos.

13. Queratis me, et invenietis, cum quiesceritis in toto corde vestro.

14. Et inveniaris a vobis, ait dominus : et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus, et de concitis locis, ad quae expuli vos, dicit dominus : et reverti vos faciam de loco ad quem transmigrare vos feci.

15. Quia dixistis : Suscitavit nobis dominus prophetas in Babylonie.

16. Quia hec dicit dominus ad regem, qui sedet super solium David, et ad omnem populum habitatorem urbis hujus, ad fratres vestros, qui non sunt egressi vobissem in transmigrationem;

17. Hoc dicit dominus exercitum : Ecce mittam in eos gladium, et famem, et pestem : et ponam eos quasi fleas malas, quae comedunt non possunt, eo quod pes-sime sint.

18. Expergestan eos in gladio, et in fame et in pestilen-tia : et dabo eos in vexationem universi regni terrae : in maledictionem, et in stuporem, et in sibilum, et in opprobrium cunctis gentibus, ad quas ego ejeci eos ;

19. Ex quod non audierint verba mea, dicit dominus,

rémie envoyé de Jérusalem à ce qui restait d'anciens parmi les captifs, aux prêtres, aux prophéties et à tout le peuple que Nabuchodonosor avait transférés de Jérusalem à Babylone :

2. Après que le roi Jéchonias, la reine, les eunuques, les princes de Juda et de Jérusalem, les architrectes et les ingénieurs eurent été transférés de Jérusalem à Babylone :

3. Par Elasa, fils de Saphan, et Gamaria, fils de Helcia, qui furent envoyés à Babylone par Sédécias, roi de Juda, vers Nabuchodonosor, roi de Babylone ; savoir :

4. Voici ce que dit le Seigneur des armées, le Dieu d'Israël, à tous les captifs que j'ai transférés de Jérusalem à Babylone :

5. Bâtissez des maisons, et habitez-les ; plantez des jardins, et nourrissez-vous de leurs fruits.

6. Prenez des femmes, et ayez-en des fils et des filles ; et donnez des femmes à vos fils et des maris à vos filles ; et que votre race se multiplie au lieu où vous êtes, et ne laissez pas diminuer votre nombre.

7. Recherchez la paix de la ville dans laquelle je vous ai transférés ; et priez le Seigneur pour elle, parce que la paix se trouve dans la sienne.

8. Car voici ce que dit le Seigneur des armées, le Dieu d'Israël : Ne vous laissez point séduire par vos prophéties qui sont au milieu de vous, ni par vos devins, et n'ayez point d'égard aux songes que vous faites ;

9. Parce qu'ils vous prophétent faussement en mon nom. Ce n'est point moi qui les ai envoyés, dit le Seigneur.

10. Car voici ce que dit le Seigneur : Lorsque les soixante-dix ans que vous devez passer à Babylone seront accomplis, je vous visiterai ; et je vérifierai les paroles favorables que je vous ai données, en vous faisant revenir en cette terre ;

11. Car je sais les pensées que j'ai sur vous, dit le Seigneur, qui sont des pensées de paix, et non d'affliction, pour vous donner la patience dans vos maux, et pour en amener la fin.

12. Vous m'invoquerez, et vous retournerez dans votre pays ; vous me prierez, et je vous exaucerai.

13. Vous me chercherez ; et vous me trouverez, lorsque vous me chercherez de tout votre cœur.

14. C'est alors que vous me trouverez, dit le Seigneur ; et je ramènerai vos captifs, et je vous rassemblerai du milieu de tous les peuples et de tous les lieux où je vous avais chassés, dit le Seigneur ; et je vous ferai revenir de ce même lieu où je vous avais fait transporter,

15. Parce que vous avez dit : Le Seigneur nous a suscité des prophéties à Babylone ;

16. Car voici ce que dit le Seigneur au roi qui est assis sur le trône de David, et à tout le peuple qui habite dans cette ville, à vos frères qui ne sont point sortis, comme vous, hors de leur pays ;

17. Voici ce que dit le Seigneur des armées : J'enverrai contre eux l'épée, la famine et la peste ; et je rendrai comme de mauvaises figures dont on ne peut manger, parce qu'elles ne valent rien.

18. Je poursuivrai avec l'épée, la famine et la peste ; je les ferai tourmenter dans tous les royaumes de la terre ; je les rendrai la malédiction et l'économie, l'objet des insultes et des opproibres de tous les peuples où je les aurai chassés ;

19. Parce qu'ils n'ont point écouté, dit le Seigneur, mes paroles que je leur avais fait annoncer par mes serviteurs, par mes prophéties, que je me suis em-

que misi ad eos per servos meos prophetas de nocte surgens, et mittens : et non audistis, dicit Dominus.

20. Vos ergo, audite verbum Domini, omnis transmigratione, quoniam emisi de Jerusalem in Babylonem.

21. Hec dicit Dominus exercitum, Deus Israel, ad Achab filium Colias, et ad Sedeiam filium Massie, qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter : Ecce ego tradam eos in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et percutiet eos in oculis vestris.

22. Ecce assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Iuda, que est in Babylonie, dicentem : Ponat et Dominus sicut Sedeiam, et sicut Achab, quis frixit rex Babylonis in igne :

23. Pro eo quod fecerunt stultitiam in Israel, et mordati sunt in uxores amicorum suorum, et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non mandavi eis : ego sum iudex et testis, dicit Dominus.

24. Et ad Semeiam Nehelamitem dices :

25. Hec dicit Dominus exercitum, Deus Israel : Pro eo quod misisti in nomine tuus libros ad omnem populum, qui est in Jerusalem, et ad Sophoniam filium Massie sacerdotem, et ad universos sacerdotes, dicens :

26. Dominus dedit te sacerdotem pro Iohada sacerdotem, ut sis dux in domo Domini super omnem virum arreptitum et prophetantem, ut mittas eum in verbum et in carcere.

27. Et nunc quare non increpasti Jeremiam Anathothiensem, qui prophetat vobis ?

28. Quia super hoc misit in Babylonem ad nos, dicens : Longum est : adificate domos, et habitate, et plantate hortos, et comedite fructus eorum.

29. Legit ergo Sophonias sacerdos librum istum in auribus Jeremie prophetae.

30. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens :

31. Mitte ad omnem transmigrationem, dicens : Hec dicit Dominus ad Semeiam Nehelamitem : Pro eo quod prophetavit vobis Semeias, et ego non misi eum : et fecit vos confidere in mendacio :

32. Idecirò hæc dicit Dominus : Ecce ego visitabo super Semeiam Nehelamitem, et super semen ejus : non erit ei vir sedens in medio populi hujus, et non videbit honum quod ego faciam populo meo, ait Dominus : quia pravaricationem locutus est adversus Dominum.

TRANSLATIO EX HEBRAEO.

1. Hæc sunt verba literarum, que misit Irmæiāhu propheta de Ierusalem ad residuum seniorum transmigrationis, et ad sacerdotes, et ad prophetas, et ad omnem populum, quem transmigrare fecerat Nebuchadnesar de Ierusalem in Babel ; — 2. Posteaquam egressus est Iechoniah Rex, et Regina, et eunuchi, et principes leb dah, et artifices, et inclusores de Ierusalem, — 5. Per manum Elasah filii Saphan, et Gemariah filii Cheliech, quos misit Sideiāhu Rex Iehudah ad Nebuchadnesar regem Babel in Babel, dicendo : — 4. Sic dicit Dominus exercitum Deus Israel omni transmigrationi, quam transmigrare feci de Ierusalem in Babel : — 5. Adificate domos et habitate : et plantate hortos, et comedite fructum eorum. — 6. Accipite uxores, et generete filios et filias : et accipite filii vestris uxores, et filias vestras date viris, ut pariant filios et filias : et multiplicate vos ibi, et non diminuatis vos. — 7. Et querite pacem civitatis, ad quam demigrare feci vos : et orate pro eis ad Dominum : quia in pace illius erit vobis pax. — 8. Sic enim dixit Dominus exercitum Deus Israel : Ne seducant vos prophetæ vestri, qui sunt in medio vestri, et divini vestri : neque audiatis sonnia vestra, que somniatis ;

— 9. Quia falsò ipsi prophetant vobis in nomine meo ; non misi eos, dixit Dominus. — 10. Sic enim dixit Dominus : Certè ut impletu fuerint in Babel septuaginta anni, visitabo vos, et suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum. — 11. Ego enim novi cogitationes, quas cogito super vos, dixit Dominus, cogitationes pacis, et non mali, ut dene vobis novissimum et spem. — 12. Et invocabitis me, et ibitis : et orabitis me, et exaudiabit vos. — 13. Et queretis me : et invenietis, cum quesieritis me toto corde vestro. — 14. Et inveniar vobis, dixit Dominus : et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus, et de cunctis locis, ad quae expelli feci vos, dixit Dominus : et reverti faciam vos ad locum, unde transmigrare feci vos. — 15. Quia dixisti : Suscitavit nobis Dominus prophetas in Babel. — 16. Profectò sic dixit Dominus de Rege qui sedet super solium David, et de omni populo qui habitat in urbe hac, fratribus vestris, qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem. — 17. Sic inquam dixi Dominus exercitum : Ecce mitto in eos gladium, famem, et pestem : et dabo eos veluti fures turpes, quæ non possunt comedi, praeterea malitia. — 18. Et persequar eos gladio, et fame, et peste : et dabo eos in commotionem universi reguli terra : in malefactionem, et in stuporem, et in sibilum, et in opprobrium cunctis gentibus, ad quas ejicere feci eos : — 19. Pro eo quod non audiuerit verbum mea, dixit Dominus, quæ misi ad eos per servos meos Prophetas mandando, et mittendo : et non audistis, dixit Dominus. — 20. Vos autem audite verbum Domini, omnis transmigratione, quoniam emisi de Jerusalem in Babel. — 21. Sic dixit Dominus exercitum Deus Israel, de Achab filio Colias, et de Sideiāhu filio Massie, qui prophetavit vobis in nomine meo mendaciter : Ecce ego tradid eos in manu Nabuchadnesar regis Babel ; et percutiet eos in oculis vestris. — 22. Et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Iehudah, que est in Babel, dicendo : Ponat te Dominus sicut Sideiāhu, et sicut Achab, quo combusisti rex Babel igni : — 23. Pro eo quod fecerunt nefas in Israel : et adulterium commiserunt cum uxoriis proximorum suorum, et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non praecipi eis : et ego conciui et testis, dixit Dominus. — 24. Et ad Semeiahu Nehelamitem, dices dicendo. — 25. Dominus dedit te sacerdotem pro Iehoada sacerdotem, ut sint duces in domo Domini, omni viro furioso et prophetanti, et des eum in carcere et in iuvem. — 27. Et nunc ut quid non increpasti Irmæiāhu Anathothiensem, prophetantem vobis ? — 28. Quia idecirò misit ad nos in Babel, dicendo : Longum est : adificate domos, et habitate : et plantate hortos, et comedite fructum eorum. — 29. Et legit Sephaniah sacerdos epistolam hanc in auribus Irmæiāhu prophetæ. — 30. Fuit verbum Domini ad Irmæiāhu, dicendo : — 31. Mita ad universam transmigrationem, dicendo : Sic dixit Dominus de Semeiahu Nechelemiti : Ecce quod prophetavit vobis Semeiahu, et ego non misi eum : et fidere fecit vos mendacio : — 32. Idecirò sic dixit Dominus : Ecce ego visito super Semeiahu Nechelemiten, super semen ejus : non erit et vir habitans in medio populi hujus, et non videbit hominem, quod facio populo meo, dixit Dominus : quia verbum declinans locutus est adversus Dominum.

COMMENTARIUM.

VERS. 1. — AD RESIDUUM, etc., id est, ad seniores captivos qui adhuc superstites erant, multi enim perierant in iteris. Prophetas, vel, scribas. (Vid. supra, 26, 7.)

VERS. 2. — REGINA, ad verbum, domina, mater scientie regis. Significat mulierem principem. Gallicé imperatrice, or regente. Et EUNUCHI, et sulici, id est, qui grati erant principi, ut grati esse solent eunuchi in sui sedibus. Chaldeus, paraph., magnates. Et ARTIFICES. Vide supra 24, 4 (1).

VERS. 5. — ADIFICATE DOMOS (q. d. : Diu mansuri estis in Chaldeis, établissoyez-vous y solidement.)

VERS. 6. — MULTIPPLICATE VOS IBI, crescite ibi, et ne pauci sitis.

VERS. 7. — IN PACE ILLIUS (1), in tranquillitate ejus, id est, optate statim tranquillum urbis ejus in qua exultatis : nam si fruatur pace, vos etiam agotis in pace.

VERS. 8. — SOMNIATIS, vel somniare facitis, sub. falsos prophetas; nam admittitis vatum somnia que accommodantur rebus optatis a vobis.

VERS. 9. — FALSO, ad verbum in mendacio.

VERS. 10. — VERBUM MEUM BONUM (2), id est, promissionem istam bonam.

(1) QUOS MISIT SEDEIAS REX JUDA AD NABUCHADONOSOR. Ex morte Hananie majorem jam fidem habens verbi Jeremias, idecirò Nabuchadonesor sibi studens conciliare, sed frustra. (Grotius.)

(2) CUM COOPERANT IMPLEI IN BABYLONE, in regno Babyloniorum : unde hebrei est Babylon, puta quod imperium in Iudeos, SEPTUAGINTA ANNI, q. d. : Non rediuit ex Babylonis ante 70 annos. Hi enim sunt 70 anni imperii, vel potius captivitatis Babylonie.

Quares, ubi hi anni incipiunt, ubi finiuntur? Ceterum est apud omnes eos finiri et terminari anno 4 Cyri, et patet 2 Paral. 56, 92. Verum unde incipiatur magna est lis : quatuor sunt probabiles sententiae.

Primo, aliqui eos inchoant ab anno 13 Josie regis

VERS. 11.—NOVISSIMUM ET SPEM, vel finem et expectationem, id est, finem quem optatis, ut reddam vos

Juda : nam hoc anno videtur Ninive esse eversa, et monarchia ab Assyriis translata ad Medos et Babylonios per Cyaxarem et Nabuchodonosorem seniorum, ut ex S. Hier., et Eusebio dixi Jeremias 1, 2. Hoc postulo probatur haec sententia 1^a, quia hi 70 anni videntur dati monarchie Chaldeorum : atque illa copia statim eversa monarchia Assyriorum : hac autem eversa est anno 13 Josiae, ut dixi : ergo hi 70 anni inde inchoandi sunt. 2^a Quia S. August., S. Hier., Isidor., Theod., Euseb., Clemens Alexander, et alii quos citat Pterius in c. 9 Daniel, v. 2, ab 11 anno Sedeceus usque ad 1 Cyri, tantum numerant annos 50, et sic desolatio Judeorum, et captivitas Babylonica propriè duravit tantum 50 annos ; atque à 13 anno Josiae usque ad 11 annum Sedeceus, fluxerunt tantum anni 40, ergo 70; tantum anni intercedunt ab anno 13 Josiae usque ad 1 Cyri (50 enim et 40 si jungas, habebis 70) : cum ergo constet hos 70 annos finiri in anno 1 Cyri, sequitur eos inchoandi esse anno 13 Josiae. 5^a Quia Daniel (ut dixi Daniel, 5, 1) docet Nabuchodonosorem magnum fuisse patrem Balsarum, ultimi regis Chaldeorum, non avum : atque plerique omnes consentiant hos duos non regnasse juncum 70 annis : ergo hi 70 anni non à Nabuchodonosoro magni, sed ab eis patre, qui copul regnare anno 15 Josiae, inchoandi sunt. Si ergo hi 70 anni compitandi videantur. Nabuchodonosorus magnus copul regnare anno 5 Josiae, et regnavit 45 annis : deinde Balsarus regnavit annis tribus, qui junct 45, faciunt 48 annos : his ab anno 22 Nabuchodonosorus seniorior, qui supersunt ab anno 5 Josiae, ascendent usque ad 13 Josiae, habebis hos annos 70 captivitatis.

4^a Quia Jeremias, hoc anno 15 Josiae copul prophetae, videlicet sceptrum Assyriorum, et post illud alia omnia regni contra virgam et sceptrum Chaldeorum, ut dixi c. 1, 12, unde ipse hanc virginem totum libro Iudeis et omnibus genitibus intentata, ejusque vim, robur et tempus describit, scilicet quod durabat 70 annis, puta ab anno 15 Josiae usque ad 1 Cyri.

Venit huic sententia obstat 1^a quod Jeremias semper hos annos numeraret à Joachim, vel à Joachim, non à Josiae, ut patet cap. 25, v. 1, et 11; cap. 27, v. 1 et 7; cap. 29, v. 1 et 10; 2^a quia hi anni passim à Jeremias, Zacharia, et ab interpretibus vocantur annui desolations et captivitatis Iudeica : iuxta sententiam autem jam recensitae Judeorum servitus non duravit 70, sed tantum 50 annis : ergo haec sententia non consentit Scripturae. Verum difficile est inventare et computare 70 annos ab anno 11 Sedeceus usque ad 1 Cyri, sive ab anno 18 Nabuchodonosori (haec enim concurrevit cum 11 Sedeceis, et eversione Jerusalem) usque ad ultimum Balsarum. Quintam, Daniel, et alii multi, qui erant vivi tempore Sedeceis, prorogarunt vitam usque ad tempus soluta captivitas, immo usque ad restauracionem templi qua facta est sub Dario Histaspis, ut patet Aggei 2, 4. Jam si captivitas duravit 70 annis, sequebat eos diuissime vixisse, et longe superasse annum centesimum : quis hoc credit?

Tertio, Horat., Euseb., Theodor., Clemens Alexander, Berossus, quo sequitur Riba, et à Castro, hos 70 annos inchoato ab anno 4 Josiae, qui fuit annus 4 Nabuchodonosoris, quo ipse Phoenices et Iudeos subegit, atque Joachim cum Daniele et aliis Ju-

votorum compotes, que sunt ut tandem, me auctore, in patriam redeatis.

dies abdixit. Probatur id 4^a, quia c. 25, v. 4, hunc annum consignat Jeremias, quasi initium horum 70 annorum, ut videtur, 2^a quia c. 27, 7, dicitur quod omnes gentes seruent et, scilicet Nabuchodonosori, qui regnavit 44 annis : et filio eius, pata Evilmerodach, qui 25 annis : et filio filii eius, scilicet Balsarasi, qui tribus annis regnavit ; qui anni juncti faciunt 70. Huic sententia obstant tum illa, tunc illud, quod hoc anno 4 Joachim parva vel nulla, ut vult R. Saadias, Maldonat, et alii, videatur fuisse publica et communis Iudeorum captivitas. Solus enim Daniel, et pauci alii cum Joachim abducti sunt, qui mox reducuntur : nam Joachim mox regno est restitutus. Unde diceretur Jeremias cap. 52, 28, primam captivitatem Chaldeorum consignat anno, non tertio, sed ab Nabuchodonosori, qui fuit annus Joachimi undecimus, et ultimus.

Quarto ergo, alii validè probabilitate censem, hos 70 annos inchoandi esse à transmigratione Joachin, sive Jechoniam, aut à clade et morte Joachim, qui facta est anno regni eius 11, una enim eadem censemur haec clades et captivitas facta sub Joachim, et facta sub Joachin. Inter utramque enim tantum intercesserant tri menses. Probatur haec sententia 1^a, quia prima nobilis vestitas, et communis captivitas facta fuit anno Joachim et Joachin, nū paulo ante ostendit, idque patet 4 Reg., 24, v. 12; 2^a quia Jeremias hoc cap. post transmigrationem Joachin dicit vers. 10: *Cum impletu fuerit in Babylonie septuaginta anni* ; ergo ab eis illi inchoantur inchoandi : tertio, quia ab hæc transmigratione Jechoniam, quasi ab era communis captivitas, et secuti illius, prophetas suas numerat et consignat Ezechiel, cap. 1, vers. 2, et deinceps; 4^a, quia S. Matth., c. 4, 11, hanc captivitatem vocat transmigrationem Babylonis ; quia scilicet Jechonias sponte se dedidit Chaldeis, et non vi abductus est, sed ultra transmigravit in Babylonem ; 5^a, quia hi 70 anni statuti sunt non propriè et directè imperio Babylonis, sed captiviti Judæorum, ut patet ex hoc loco, et ex c. 25, v. 8 et 11. Unde et Daniel, c. 9, 2, et Zachari, cap. 1, 12, hos annos 70 vacant servitutis et desolations Iudeorum, idque in ponam peccatorum ejus ; quia enim ipsa ab anno 13 Josiae usque ad 11 Joachim, noluit audire prophetas, presertim Jeremias, per 51 annos concionantem ; hinc Jeremias in ponente tunc contumaciter vocans et ponamus et perennitatem 70 annorum in Babylonie, ut tempus poneamus duplum (et amplius) temporis culpe. Desolatio autem Judeorum copul hoc anno 11 Joachim : ergo inde inchoandi sunt hi 70 anni ; indequæ facile eos computabis hoc modo : annis 11 Joachim fuit 8 Nabuchodonosori, qui regnavit 44 annis : ab anno ergo ejus 44, habes annos captivitatis 56, his addo annis 34 Evilmerodach et Balsarus, habebis annos 70 captivitatis, ut dixi Daniel, 1, v. 4. Quare haec sententiam multi moderni chronologi valde probabilem judicant : unde eam proposui in tabula chronologica, quam initio Pentateuchi exhibui.

Dicō : Anno 4 Joachim dicitur c. 25, v. 1 et 11, quod omnes gentes ista seruent regi Babylonie septuaginta anni : ergo ab anno quarto Joachim hi anni inchoandi sunt. Respondeo negando consequentiam : prophetia enim non est de tempore presenti, sed futuro. Predicunt ergo ibi Jeremias, anno 4 Joachim inchoante, quod post annos octo, scilicet anno 11 Joachim, incipiunt Judei et alii gentes servire Chaldeis per 70 annos. Certum enim est Ammonitas, Moabitas, Colesyrii, Egypti, et alias gentes, quæ post ultimam vastationem Hierosolymæ subiectæ sunt à Chaldeis, teste Josepho, lib. 10 Antiq., 11, eis non servivisse 70 annis. Vide dicta c. 25, 11, et c. 27, v. 7. An hi 70 servitios sint idem cum annis 70 desolations, de quibus Zachari, cap. 1, v. 12, ibi dicam.

VERS. 12.—INITIS, inceditis, sub. in via meis. (Vel redibitis in patriam, ut inuit posterius membrum.)

VERS. 15.—QUUM QUESIENTIS, etc., quia requiretis me toto corde vestro.

VERS. 15.—IN BABEL, cum prepositione affixa que denotat motum ad aliquem locum, q. d., in Babylonem, seu Babylonem usque, ut infra, v. 20. Sensus est : Quia agnoscis iuxta Dan. 9, 6, et 12, à Deo vestri causa excitatos prophetas qui predicabant vos ituros in Chaldeam, id est, fidem illis adhibuistis. Vatabus referit ad sequentia et intelligit de falsis prophetis qui Babylone vaticinabantur exilis inde brevem redditum, supra, 28, 1. Obstat huc interpretationem, quod illi de quibus sermo est usque ad vers. 20, nondum Babylonem translati fuerint.

VERS. 16.—PROFECTO SIG DIXIT, etc., vel quia inquam, sub talia dixisti, vel, scito quod, etc. Potest esse apostolensis : irascitur enim pseudoprophetas impossuisse illis.

VERS. 17.—GLADIUM, id est, milites qui eos perimunt. TURPES, sordidas. (Vid. supra, 24, 2.)

VERS. 18.—ET DABO EOS, etc., id est, dispersgam eos per omnia regna. Vide aliam expositionem Hebraeorum hujus, supra, 24, 9.

VERS. 19.—QUE MISI, etc., vel cim misi, etc. Et non audiuntis. Secunda persona pro tertia, non obverunt.

VERS. 20.—VOS AUTEM. Vos ergo exiles.

VERS. 21.—ECCE EG TRADO. Præs. Hebr., profut., ego quidem tradam, vel, tradiratus sum.

VERS. 22.—MALEDICTIO. (Vid. supra, 24, 9.) Commissus (1), vel, assauit (de quo Babyloniorum more,

Vid. Dan. 5, 6.) (1).

VERS. 23.—NOMINE TUO, id est, tua auctoritate, non mea. SACERDOTEM (secundum scilicet, juxta 2 Reg. 25, 18.)

VERS. 26.—PRO JEROADA (id est, Jeroada zelum imitari debes, de quo 2 Reg. 11, 18, Grotius). Ducas, praefecti (qui falsos prophetas, qualis in ejus mente erat Jeremias, apprehendi current, juxta Deut. 18, 20). FURIOSO, arreptivo, vel maniaco. (Designat pseudoprophetam, qualis Pythia describitur ab Aristophanis scholiastis ad Pluton, et Lucani, lib. 5. Nam spiritus prophetarum ipsi subiecti sunt, 1 Corinth. 14, 32.) Ita dicebantur prophetæ cum acti essent spiritus sentient Hebrei, vide Hieronym. et Glossa ordin. simplum ex codice. Unde dubitari potest, an ihi duo pseudoprophetae sint idem cum duobus illis presbyteris seu judicibus, de quibus Danielis 13, in historiâ Susanne. Sed non appareat, quia hi, de quibus hic Jeremias, fixi dieuntur in igne, illi lapidati. Item quia hi iussi regis Babylonis affecti supplicio ; illi ex decreto ei sententia populi Judæi, qui erat in Babylonie : item hi prophete, illi judices. Tu tamen, lector, exactius inquire. Interim, quia dicitur rex Babylonis eos frixisse in igne, magis puto referendum esse ad crimen rebellionis ; quia fortè vaticinie, mendacius excitabant captivos ad studium rerum novandarum ; dicentes brevi futurum, ut in terram suam redirent, ut capite preceps., ab Haman pseudopropheta factum patet. Si queras, cur duo illi seniores, de quibus apud Danielem, iudicati fuerint à populo, hi autem duo à rege ; solutio est, quia quavis rex Iudeis permisisset iudicia secundum consuetudinem legis sua, etiam in quibusdam criminalibus ; criminata graviora presertim hæc majestatis, sine dubio sibi reservari.

(1) EO QUOD FECERINT STULTITIAM IN ISRAEL. Stultitia frequenter in Scripturis pro sceleri usurpat, sexus hospes levita, cuius uxore Gabatæ indignissimæ aut sunt, cives horribantur : *Cessate ab haec stultitia*. Thaman, cum Amoneos sudere conaretur, ne sibi stuprari inferret, siebat : *Noli facere stultitudinem hanc*. Sapienti plerisque insanum optimo vivendi instituto opponit, Isaías simulationem et flagitia sub insanio nomine Hebrews exprobavit : *Omnis hypocrita est et nequam, et universus os locutum est stultitiam*. Se pœnasce patet David, habito populi censu, iniquis : *Peccaui nimis facerem hoc : obscoeno, enser iniquitatem servi tui, quia insipiente egī*.

ERI SUM IUDEX ET TESTIS, DICIT DOMINUS. Iniquum non est, Deum ei judicis et accusatoris partes agere. Ibi iniurias majestatis sue irrogatas ulciscitur iracundia aut sexu illa agitur. Ipsa est veritas, equitasque, neque illi impunita homini arguere iniquitatis aut sevitiae potest. Nemo damnatorum est, qui sequitur in se esse damnatum esse non sentiat. Claudius hic Jeremias epistola ad Judeos Babylonicos.

ET AD SEMEAM NEBELAMITES DICES. Nullus noscitur locus, Nebelam appellatus. Putant nonnulli, expressam data operâ hie esse ab Jeremias hanc appellacionem, que somnato, delirum, amens significat. Que hic narratur, gesta sum Hierosolymis, reversis Sedeceis legatis, qui epistolam Jeremias Babylonem detulerant. Semelites Nebelamites, è Babylonis capti vi, offensus Jeremias libertate, quæ is litteras ad captivos in Chaldeam morantes dederat, hortatusque fuerat ut liberos Babylonie crearent, certaque illi sedes constituerent, litteras et ipse ad Sophonianum templum praefecit, illud dannans quod hierosolymam ceu turiosum, et propheticis nominis simulacrum vinculis non coercerit. Semeia epistola Sophonianus Jeremias audiente perlit ; atque hoc statim Jeremias falso isti prophete respondit.

(Calmet.)

ritu sancto. ET PROPHETANT, qui singit se prophetam; id significat verbum in conjugatione *hithpahel*. (Vid. P. Guarin, tom. 4, p. 155.) IN CERCEREM. Quidam dicunt vocem Hebreorum *Mahpecheth* significare instrumentum ex duobus lignis, quo colum astringitur. (Vid. supra, 20, 2.) IN NERVUM, vel, in domum manicarum ferreiarum, sive lignearum.

VERS. 27. — PROPHETANT VOBIS, qui se venditat pro propheta apud vos?

VERS. 28. — Quia, etc. Nam propterea, ut scilicet videatur propheta. Misri, sub. litteras (sup. hic 1).

CAPUT XXX.

1. Hoe verbum, quod factum est ad Jeremiam à Domino, dicens :

2. Hoc dicit Dominus Deus Israel, dicens : Scribe omnia verba que locutus sum ad te, in libro.

3. Ecce enim dies venient, dicit Dominus : et convertant conversionem populi mei Israel et Iuda, ait Dominus : et convertant eos ad terram quam dedi patribus eorum, et possidibunt eam.

4. Et hae verba que locutus est Dominus ad Israel et ad Iudam :

5. Quoniam haec dicit Dominus : Vocem terroris audivimus : formido, et non est pax.

6. Interrogate, et videbitis si generat masculus : quare ergo vidi omnis viri manus super lumbum suum, quasi parturientes, et conversae sunt universae facies in auriginem?

7. Vix, quia magna dies illa, nec est similis ejus : tempusque tribulationis est Jacob, et ex ipso salvabitur.

8. Et erit in die illa, ait Dominus exercitum : conterat jugum ejus de collo tuo, et vincula ejus dirumperunt, et non dominabuntur ei amplius alieni :

9. Sed servient Domino Deo suo, et David regi suo quem suscitabo eis.

10. Tu ergo ne timeas, serve meus Jacob, ait Dominus, neque peaves, Israel : quia ecce ego salvabo te de terra longinquâ, et semen tuum de terra captiuitatis eorum : et revertetur Jacob, et quiescet, et cunctis afflixit bonis, et non erit quem formidet.

11. Quoniam tecum ego sum, ait Dominus, ut salvem te : faciam enim consummationem in cunctis gentibus, in quibus dispersi te : te autem non faciam in consummationem : sed castigabo te in iudicio, ut non videaris tibi innoxius.

12. Quia haec dicit Dominus : Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua.

13. Non est qui judicet iudicium tuum ad alligandum : curatio cum utilitas non est tibi.

14. Omnes amatores tui oblitii sunt tui, teque non querent : plaga enim inimici percussit te castigatione crudeli : propter multitudinem iniquitatis tuae, dura facta sunt peccata tua.

15. Quid clamas super contritione tua? insanibilis est dolor tuus : propter multitudinem iniquitatis tuae : propera dura peccata tua feci tibi.

16. Propterea omnes qui comedunt te, devorabuntur, et universi hostes tui in captiuitatem ducentur :

LONGUM EST, ad verbum, longa vel diurna. (Hebrei carent neutro, et ejus loco usurpant femininum.) (4)

VERS. 32. — NON ERIT EI VIR, neminem habiturus est qui habitet. (Vid. Deut. 28, 18.) FACIO, vel, facturus sum.

(1) LEGIT ERGO SOPHONIAS IN AURIBUS JEREMIE, vel, 1^a quia illi favebat, unde non semel ad prophetam missus erat, Jer. 21, 1, et 57, 5, vel, 2^a nolens prehendere inauditorum ; vel, 3^a ut Jeremias alio accusante heret, et odio, vel potius furor, populū objecetur.

(Synopsis.)

CHAPITRE XXX.

1. Voici la parole que le Seigneur adresse à Jérémie, disant :

2. Voici ce que dit le Seigneur Dieu d'Israël : Ecrive dans un livre toutes les paroles que je vous ai dites.

3. Car le temps vient, dit le Seigneur, où je ferai revenir les captifs de mon peuple d'Israël et de Juda, dit le Seigneur : je les ferai revenir à la terre que j'ai donnée à leurs pères, et ils la posseposeront.

4. Voici les paroles que le Seigneur a dites à Israël et à Juda :

5. Voici ce que dit le Seigneur : Un bruit terrible a frappé notre oreille ; l'épouvante est partout ; et il n'y a point de paix.

6. Demandez, et voyez si ce sont les hommes qui enfantent ; pourquoi donc vois-je maintenant les hommes qui tiennent leurs mains sur leurs reins, comme une femme qui est dans les douleurs de l'enfancement ? et pourquoi leurs visages sont-ils tout jaunes et défigurés ?

7. Hélas ! que ce sera là un grand jour ! il n'y en aura point en de semblable. Ce sera un temps d'affliction pour Jacob ; et néanmoins il en sera délivré.

8. En ce temps-là, dit le Seigneur des armées, je vous ôterai du cou le joug de vos ennemis, et je le briserai ; je romprai vos chaînes, et les étrangers ne vous domineront plus.

9. Mais ceux d'aujourd'hui serviront le Seigneur leur Dieu, et David leur roi, que je leur susciterai.

10. Ne craindez donc point, vous, ô Jacob, mon serviteur, dit Seigneur : n'ayez point de peur, ô Israël ; car je vous délivrerai de ce pays si éloigné où vous êtes, et je tirerai vos enfants de la terre où ils sont captifs ; Jacob reviendra, il journa du repos ; et il sera dans l'abondance de toutes sortes de biens, sans qu'il lui reste plus d'ennemi à craindre ;

11. Car si suis avec vous pour vous sanver, dit le Seigneur : exterminalis vos les peuples parmi lesquels je vous ai disperses ; et pour vous, je ne vous perdray pas entièrement ; mais je vous châtierai selon ma justice, alii qui vous ne, vous croirez pas innocentes.

12. Car voici ce que dit le Seigneur : Votre blesure est incurable ; votre plaie est très-malgrise.

13. Il n'y a personne qui juge comme il faut de la manière dont elle doit être bandée ; tous les remèdes qu'on emploie pour vous guérir sont inutiles.

14. Tous ceux qui vous aiment vous vous oublieront, et il ne vous plus vous chercher ; car je vous ai frappé en ennemi, que vous ai châtié cruellement, à cause de la multitude de vos iniquités et de votre endurcissement dans le péché.

15. Pourquoi croiez-vous que vous vous sentez briséee de coups ? Votre douleur est incurable. C'est à cause de la multitude de vos iniquités et de votre endurcissement dans le péché que je vous ai traitée de la sorte.

16. Mais un jour tous ceux qui vous dévorent, seront dévorés ; tous vos ennemis seront emmenés captifs ; ceux qui vous détruisent seront détruits ; et j'abandonnerai au pillage tous ceux qui vous pillent.

et qui te vastant, vastabuntur, cunctosque predatores tuos dabo in prædam.

17. Obducam enim cicatricem tibi, et à vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus : quia ejectam vocaverunt te, Sion : Hec est, que nou habebat requirentem.

18. Hec dicit Dominus : Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum Jacob, et tectis ejus misericordia, et adificabur civitas in excelso suo, et templa juxta ordinem suum fundabut.

19. Et egredietur de eis laus, voxque ludientum : et multiplicabeo eos, et non minuentur : et glorificabeo eos, et non attenuabuntur.

20. Et erunt filii ejus sicut à principio, et ceterus ejus coram me permanebit : et visitabo adversum omnes qui tribulant eum.

21. Et erit dux ejus ex eo : et princeps de medio ejus productor : et applicabo eum, et accedet ad me : quis enim iste est, qui applicet cor suum ut appropinquet mihi ? ait Dominus.

22. Et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum.

23. Ecce turbo Domini, furor egrediens, procera ruerus, in capite impiorum conquesceret.

24. Non avertet iram indignationis Dominus, donec faciat et compleat cogitationem cordis sui ; in novissimo dierum intelligentia ca.

TRANSLATIO EX HEBRAEO.

4. Verbum quod fuit ad Irmeahu à Domino, dicendo : — 2. Sie dixit Dominus Deus Israel, dicendo : Scribe tibi omnia verba que locutus sum ad te, in libro. — 5. Ecce enim dies venient, dixit Dominus : et convertant captivitatem populi mei Israel et Iehudah, dixit Dominus : et redire faciam eos ad terram quam dodi patribus eorum : et possidetur eam. — 4. Et haec sunt verba que locutus est Dominus ad Israel et Iehudah : — 5. Quoniam sicut dixit Dominus : Vocem terroris audivimus : formido, et non est pax. — 6. Interrogate nunc, et videte si generat masculus : quare vidi omnium virum habentem manus super lumbos suos, tanquam parturientes, et conversae sunt omnes facies in auriginem? — 7. Vix, quia magna est dies illa, ita ut non sit similis illi : tempusque afflictionis est ipsi Iacob, et ex ipsis servabitur. — 8. Et erit in die illa, dixit Dominus exercitum : conterat jugum ejus de collo tuo, et vincula tua romperunt, et non redigent illum ultra in servitatem alieni : — 9. Sed servient Domino Deo suo, et David regi suo quem suscitabo eis. — 10. Tu ergo ne timeas, serve mi Iacob, dicit Dominus, neque peaves Israel : quia ecce ego salvificans te a longe, et semen tuum de terra captiuitatis eorum : et revertetur Iacob, et requiescet, et pacatus erit, et non erit qui exterreat : — 11. Quoniam ego sum, ait Dominus, ut salvi faciam te ; faciam enim consummationem in cunctis gentibus, in quibus dispersi te : te autem non faciam in consummationem : sed castigabo te in iudicio, ut non videaris tibi innoxius.

— 12. Sie enim dixit Dominus : Desperata fractura tua, difficilis plaga tua. — 15. Non est qui judicet iudicium tuum ad sanitatem ; medicinae curative non sunt tibi. — 14. Omnes amatores tui oblitii sunt tui, te non querent : plaga enim iniuncti percussi te, castigatione crudeli, propera multitudinem iniquitatis tue et quod multiplicata sunt peccata tua. — 15. Quid clamas super contritione tua? desperata dolor tuis ; propera multitudinem iniquitatis tue, quia multiplicata sunt peccata tua, feci haec tibi. — 16. Propterea omnes de vorantes te, et universi hostes tui in captiuitatem ibunt ; et erunt diripientes te in direptionem, et cunctos predatores te dabo in prædam. — 17. Adducam enim sanitatem tibi, et à plagiis tuis sanabo te, dixit Dominus : Quia ejectam vocaverunt te, Sion ista, non est requirentem eam. — 18. Sie dixit Dominus : Ecce reduco captiuitatem tabernaculorum Iacob, et habitaculorum ejus misericordia, et adificabur civitas super cumulum ejus, et palatum juxta dispositionem ejus manebit. — 19. Et egredietur ex eis gratiarum actio, et vox ludientum ; et multiplicare faciam eos, et non minuentur ; et glorificabeo eos, et non vilescent. — 20. Et erunt filii ejus sicut prius, et ceterus ejus coram me firmabitur ; et visitabo omnes qui opprimerent illum. — 21. Et erit fortis ejus ex eo ; et dominator ejus de medio ejus egredietur ; et appropinquare faciam eum, et accedet ad me : quis enim est iste, qui dulcerent cor suum ut appropinquet mihi, dixit Dominus ? — 22. Et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum. — 23. Ecce turbo Domini, cum furore egressus est, turbo imminens, super caput impiorum manebit. — 24. Non revertetur ira furoris Domini, donec faciat et donec statuat cogitationes cordis sui : in novissimo dierum intelligentia istud.

VERS. (1) 2. — LOCUTUS SUM (2), locuturus sum, id est, prophetiam que plena est verae consolations.

VERS. 3. — CAPTIVITATEM, id est, omnes fideles. Hic locus non est intelligendus de corporali liberatione Israëlis et Iudeæ, sed de spirituali; nam decem tribus ab Assyria nunquam redierunt in Iudeam, neque sunt rediturae (*en corps de peuple*, scilicet, ut infra 31, 18, et 50, 4). Chaldeus paraph, et interpretes doctissimi quidam ex Hebreis, referunt haec ad liberationem prostantam à Messia. Per terram intelligenda est terra viventium in sempiternum. Matth. 5 : *Beati mites: quoniam possidebunt terram.*

VERS. 4. — VERBA, sub, scribenda in libro. AD ISRAEL, vel de Israele et de Iudea.

VERS. 5. — VOCEM, etc. Subdient gentes in adventu Messiae. *Vocem stupendum audiri mus, vocem, inquam, pavorem, et vocem que omnem salutis et vite spem adimit;* q. d. : In adventu Messiae timebunt gentes fideles, et multis doloribus afficiuntur. Judei terrors istos ad bellum Gog et Magog referunt, qui adventus Christi erat successurus. Christiani totum locum intelligent de persecutions Ecclesiæ futurâ post Christum natum et prædicatum. Quidam ad persecutions Antichristi referunt. FORMIDIO ET NON EST PAX, vel *timor, et non vocem pacis.*

VERS. 6. — SI GENERAT MASCULUS; q. d. : Viri non solent parere : cur igitur sunt habitu mulierum parturient, ut usque adeo timeant?

VERS. 7. — VE, vel, *Hec. Ex ipsa servabitur* (3).

(1) VERS. 1. — HOC VERBUM QUOD FACTUM EST. Spiritus S. in Scripturis solet post promissionem temporaliun et carnalium evheare mentes prophetarum per promissiones spirituales et aeternas, quae in Christo adimplentur. Quare nunc transit ad veram liberatatem. (Clariss.)

(2) SCRIBE TIBI OMNIA VERBA QUE LOCUTUS SUM AD TE, IN LIBRO; vel *que loqueris, sive locuturas sum;* non enim hoc tempore vaticinie sua scripto tradere cepit Jeremias. Hoc illi imperavera. Deus anno Joakimi quartu; atque hoc vaticinat ad Secundæ regnum pertinere creditur. Imperabat prophetis Deus, ut quedam vaticinia majoris momenti in volumine scriberent, vulgariter, et populo audiente perlegent; quo certius cum rebus gestis conseruent, ubi explendorum tempus advenisset, constaretque, illa postrem gestam confita non fuisse, aut aliquibus additis demissive concinnata. (Calmet.)

(3) MAGNA DIES ILLA. *Magna*, id est, terribilis, et mira calamitas, instar diei iudicii, quæ prouide vocatur dies magna. Sophon. 1, v. 14; Jude v. 6; Apocal. 5, 17, et c. 6, v. 14.

Ex ipso. Hebr. ex ipsa, scilicet tribulatione, salvatus Israel : quia Deus conteret jugum eis, scilicet tyrannum, tum Nabuchodonosor, tum potius diabolus et Antichristi, ut nulli amplius serviat Israel, nisi Deus et Davidi, id est, Christo filio Davidis, tum in hæc vita, tum maxime in celo. Vide can. 21. Ita S. Hieron., Theodor., et passim aliis cum Chaldeo. Sic Christus vocatur David, Ezech. 37, v. 25; Theodor., tamen et S. Thom. per Davidem intelligent quoque Zorobabel, et Simonem Machabeum, posteros Davidis. Verum hi non fuerunt reges, immo tunc seruientes Judæi, et regibus et principibus, scilicet Persis, Græcis et Romanis. Misericordie ergo hic propheta typum cum antitypo : hecque magis antitypo quam typum convenienter. Vide can. 4 et 5. Scimus ergo propheta à Cyro avo-

q. d., patietur quidem Ecclesia in adventu Christi, sed ad tempus. Ista videntur implata tempore Christi et Apostolorum.

VERS. 8. — EIUS, sub, *diaboli*. VINCULA TUA, id est, vincula peccati et mortis quibus ante vincutus eras. ILLUM. A secunda ad tertiam transit, more Hebraico, pro te. (Vid. supra 25, 14.) ALIENI, alienos, vocat Satanam, mortem, et peccatum.

VERS. 9. — ET DAVID (1), id est : *Messia filio Davidis*, inquit Chaldeus paraph.

VERS. 10. — A LONGE. Hoc est, reducendo te è regione longinquâ, qui prius eras procul à me. Qui non credit in Christum, dicitur hic procul à Christo habere. (Infra, 46, 27, eadem verba exponit Vatablus : *Reducam te in patriam tuam ex terra longinqua.*) DE TERRA, etc., id est, à regione in qua capituli erant Sathanæ. REVERTETUR, sub, in Ecclesiæ. PACATUS, vel in tranquillitate erit.

VERS. 11. — FACIAM ENIM, etc. *Consummationem facere*, pro totum perdere, excindere funditus (vid. sup., 5, 10), q. d. : Perdat gentes inter quas dispersi fueris, at te non perdam utilias. In iudicio, id est, modo adhibito quem in castigando servare solo; sive in iudicio, id est, pro morte meo. hoc est, moderare. In iudicio punire, non summo jure agere, et exacta iustitia, sed modo quodam et aquitatem, non furor. SUCCIDENDO NON SUCCIDAM TE, vel exterminando non exterminabo te, id est, te omnino de medio non tollam. Vox Hebrei 7, 29 absolvere significat, quæ hic pro perdere accipitur (vid. infra, 46, 28, vel) mundando non mundabo te, id est, non excusat et ad purum putum excoquam, ut nihil ultra sordium in te sit; nam si hoc tentem, ferre handaqueum posses, et simili pessum iries.

VERS. 12. — DESPERATA FRACTURA TUA, vel plena doloris fracio, vel tribulatio tua, aegra est, etc. Tribulationem fidelium gravissimam sub antichristo futuram describit. (Vid. sup. 15, 18) (2).

lat ad Christum, ipsumque intelligit, non allegoricè, sed literally. (Corn. à Lap.)

(1) SERVENT DOMINO DHO SUO, et DAVID REGI SUO, id est, Zorobabel. Is David vocatur, et hic et Ezech. 25, et 37, 24, minirum sic ut Ptolomæo orti Ptolomæi, à Cesare Cesares. (Grotius.)

(2) Fractura, id est, 1° pena et plaga tua, potius vastatio Jerusalem et captivitas Babylonica, ait S. Hieron. et Theodor., q. d. : Inflixam tibi plagam quæ ab humana manu sanari non possit; ego tanquam post sephugia, annos eandem sanabo. Secundum, fractura haec est desolatio Iudeorum sub Tito, eorumque dispersio; haec insanabile est, quia ex decreto dei durabit usque ad Antichristum, à cojus, uti et diabolis, iuglo liberabit eos Christus, et ex eis civitatem, id est, Ecclesiæ, adificabit, v. 18; ita Lyran, et Vatab. Teriù, S. Hieron. per fracturam intelligit quoque plaga et persecutionem Ecclesiæ primitivæ, quam ipsa passa est à gentilibus imperatoribus per centocetos annos. Verum hic sensus non congruit hinc loco; illa enim persecutio non fuit pena peccati fideliem, sed fuit gloria et incrementum Ecclesiæ, quia tunc ipsa maximè per martyria crevit et floruit.

(Corn. à Lap.)

VERS. 15. — JUDICIJUM TUUM, causam tuam. AD SANITATEM, vel ad medelam; sub, inventandam; medicinae et curatio, etc., q. d. : Nullus est chirurgus qui indicare possit quo medicamine curari queat plaga tua. His multis modis describitur magnitudo plagarum Ecclesiæ.

VERS. 14. — AMATORES TUI, id est, qui antea videbantur te amare. TE NON QUERENT: vel nec te visitant; non querunt quomodo valeas. INIMICI, id est, quæ hostis hosti infligere solet, hoc est, lethali. CRUDELES, sub, hominis, quam infligere solet hostes et homines crudeles.

VERS. 15. — CONTRITIONE TUAB; ob afflictionem tuam? q. d. : Non est quod conqueraris, nam justè affligeris. DESPERATUS, doloris plenus, ut paulo ante, versus 12.

VERS. 16. — IN CAPTIVITATEM IBUNT; id est, peribunt ignis aeterno (1).

VERS. 17. — ADDUCAM ENIM SANITATEM TIBI, admovebo medelam tibi. (Vid. inf. 35, 5.) EJECTAM, sub, domo, q. d. : Hostes tui comparabunt te mulieri ejectam à domo viri; dixerint te à Deo esse derelictam; nec eum veracem esse in suis promissionibus, quæ non impletat; atque in hoc ledunt honorem Dei tui. SION ISTA, sub, dicens : Sion, etc. (q. d. : Urbs hac tantoper olim celebris, nullum nunc habet habitatorem.)

VERS. 18. — REDUCO, etc. Exponit metaphoram quid vocari medelam. Restituant Ecclesiæ suo nitor et pristinæ libertati. Jacob est Ecclesia universalis. Ha-

(1) OMNES QUI COMDUNT TE, DEVORABUNTUR. Chaldei, Assyrii, Egypti, Idumei, catarkeri, qui te affligeris osores tui atque oppressores, te è calamitatis emergente, vorabunt, in extum ruent. Hec superius dictorum confirmatione est, Deum scilicet in extraneos voluntati sue inimicos durissimum animadvertere, at in populis cùm quidam seviterite uti, quam criminum natura et gravitas postulant, sed ita ut penitus non debeat. Hec variis temporibus expleta luctuenter aperte apparetur. Assyrios, infestissimos Israëlis et Iudei tyrannos, Babylonii et Medi adhuc oppresores, ut vel ipsius imperii illorum nomen perierit. Chaldeorum regnum ita à Persis eversum est, ut nunquam emerserit. Egypti et Persas abolevit Alexander. Judaica gens, quæ in exilio ferme extincta ac destruta videbatur, statim in lucem reddit, susque, ut ita dicam, è cimeribus reparatur, et in pristinam gloriam et opulentiam restituantur. Minas, quæ hic legimus, prophete passim in eas gentes pronuntiavære. (Calmet.)

CAPUT XXXI.

1. In tempore illo, dicit Dominus : Ego Deus universis cognitionibus Israël, et ipsi erunt mihi in populum.

2. Hæc dicit Dominus : Inveni gratiam in deserto populus, qui remanserat à gladio : vadet ad requiem suam Israël.

3. Longè Dominus apparuit mihi. Et in charitate perpetua dilexi te : id est attraxi te, miseratione.

4. Rursumque adificabo te, et adificaberis, virgo Israel : adhuc ornaberis tympanis tuis, et egredieris in choro ludentium.

bitacula seu tentoria, particulae Ecclesiæ. Cumulus seu collis; dignitas Ecclesiæ. SUPER CUMULUM EIUS, in colle suo, id est, in dignitate in quâ prius erat. JUXTA DISPOSITIONEM. Ad verbum, secundum jus suum sedebit, id est, ut deceat illud instauratum subsistat; hoc est, in dignitate in quâ prius erat. Quidam vertunt: *In toto suo resedebit.* Alii : *Et templum stabit more suo.*

VERS. 19. — LUDENTIUM, vel, saltantum (1). (Vid. inf. 31, 2).

VERS. 20. — EIUS, sub, *Jacob*, id est, Ecclesia universalis. FIRMAVIT, id est, adero fidelibus. VISITABO, id est, puniam.

VERS. 21. — FORTIS. De Messia loquitur, qui secundum carnem erat de genere Israël. (Chald. Paraphrases : *Et mutret se rex eorum ex ipsis, et Messias eorum de medio corum revelabit se.* Quod videtur fusiū in Pugione Martini, p. 504, et ita intelligent interpres tunctus veteres tunc recentiores; qui de *Zorobabelis* exponunt, ut Theodoreus, Grotius, Clericus, etc., hunc pro Christi habent, Calmet.) APPROBATIONE FACIAM TUM, vel invitabo eum ad me accedere. Qui dulcerit, id est, quasi blanditus et illecebris pellexit, sub certè erit Christus filius meus charissimus qui impletum voluntatem meam, qui accedit ad me cum fiduciâ, et orabit pro mortalibus. (3)

VERS. 23. — EGREGIUS EST, etc., vel egredietur, et turbò impendens, etc. MANEBIT, residebit.

VERS. 24. — NON REVERTETUR, etc., id est, non se dabitur. IRAM FURIOS, dixit, pro irâ vehementi. STAVIT, implevit. IN NOVISSIMO DIERUM (4). (Vid. Genes. 49, 1.) ISTUD, ad verbum, istam, sub, præfatiem.

(1) Non per dissolitionem, sed per devotionem, sicut dicebat David de seipso. 2 Regum 6 : *Ludens ante Dominum.* (Lyran.)

(2) SICUT A PRINCIPIO, id est, multi : prosequitur enim illam sententiam precedentis versi : *Multiplicabo eos.* Sensus mysticus ad Ecclesiæ commodissimum transfertur. Jacob, Christus; duodecim ejus filii, unde infiniti posteri propagati, duodecim Apostoli, qui infinitum Christianorum multitudinem generuerunt: civitas supra montem adificata, Ecclesia catholica omnibus conspicua, quæ latere non posset. (Maldonatus.)

(3) VERS. 22. — ET ERIT MIHI IN POPULEM, etc., vel, populus, etc., q. d. : Fidus renovabit inter Deum et populum. (Anglic. Ante.)

(4) Nempe tempore Messiae, et maxime sub finem mundi, intelligit ea que jam dixi; ita Dionysius et Lyranus.

CHAPITRE XXXI.

4. En ce temps-là, dit le Seigneur, je serai le Dieu de toutes les familles d'Israël, et ils seront mon peuple.

2. Voici ce que dit le Seigneur : mon peuple, qui avait échappé à l'épée, a trouvé grâce dans le désert, Israel ira à son repos.

3. Le Seigneur s'est fait voir à moi de loin. Je vous ai aimée d'un amour éternel ; c'est pourquoi je vous ai attirée à moi par la compassion que j'ai eue de vous.

4. Je vous édifierai encore, et vous serez édifiée de nouveau, vierge d'Israël ; vous paraîtrez encore en pompe au son de vos tambours, et vous marcherez au milieu des joueurs d'instruments